Na rynku księgarskim ukazała się oczekiwana od dłuższego czasu książka "Wielcy Socjaliści". Książka zawiera publikowane m.in. w "Przeglądzie Socjalistycznym" w latach 2004-2017 biogramy socjalistów polskich, którzy mieli wpływ na polską niepodległość w 1918 roku, odrodzenie Polski po 123 latach rozbiorów, odbudowę i kształtowanie losów kraju i społeczeństwa w okresie całego XX wieku.
W listopadzie 2017 roku przypada 125. rocznica Kongresu Paryskiego i powołania Polskiej Partii Socjalistycznej. W roku 2018 przypada 100. rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości po 123 latach zaborów i zniewolenia narodu. Obydwie te rocznice są ze sobą nierozerwalnie związane. Polska Partia Socjalistyczna w swoim programie przyjętym w listopadzie 1892 roku na Kongresie Paryskim wpisała doktrynalne założenie walki o odzyskanie przez Polskę niepodległości, co w różnych formach i walki politycznej, i walki zbrojnej, przez ponad ćwierć wieku realizowała.
Myśl polityczna socjalistów polskich pozwoliła na zbudowanie samodzielnego ruchu niepodległościowego, który odegrał zasadniczą rolę w konstrukcji zalążków organizacji wojskowej, a w okresie po wyzwoleniu, nowoczesnej konstrukcji Państwa Polskiego. Pierwsze rządy po odzyskaniu niepodległości w 1918 roku, kierowane przez socjalistów: Ignacego Daszyńskiego (1918) i Jędrzeja Moraczewskiego (1918-1919), stworzyły postępowy program odrodzenia Polski i jej rozwoju, który rzutował w dalszych latach na kierunki organizacji życia społecznego i gospodarki II RP.
Podstawą programu socjalistów był drugi doktrynalny zapis zawarty w uchwale Kongresu Paryskiego – sprawiedliwość społeczna.
Można śmiało powiedzieć, że historia PPS to historia Polski, od przełomu wieków XIX i XX, aż do dziś, bowiem mimo upywu lat posłannictwo PPS nie zdezaktualizowało się. Dalej trwa walka o wolność, demokrację, prawa człowieka, podmiotowość pracownika marginalizowaną przez system neoliberalny.

Polacy mieli to szczęście, że wiele lat wcześniej, po Powstaniu Styczniowym w 1864 roku, zrodziła się myśl i wykiełkowała idea ruchu politycznego, który z czasem przyjął się jako socjalizm głoszący hasła wolności, równości wszystkich ludzi i sprawiedliwości społecznej. Ideały te „zaraziły" całe pokolenia synów i wnuków, bohaterów Powstania Styczniowego. To właśnie oni, wychowani na ideach wolności narodowej i społecznej, zaszczepieni wartościami pozytywizmu, stanowili milionowe zaplecze bojowników, którzy znaleźli się w objęciach Polskiej Partii Socjalistycznej. Pracowali, walczyli i umierali z jej hasłami na ustach. W pełni zasłużyli na miano Wielkich. Nie zawsze docenia ich historia, pamięć po nich jednak pozostaje i powinna być utrwalana jako wzór dla kolejnych pokoleń Polaków.
Polska Partia Socjalistyczna od Kongresu Paryskiego w roku 1892 aż do dziś prowadzi swą działalność w oparciu o cele zarysowane w deklaracji z 1892 roku. Mimo upływu czasu większość problemów ludzi pracy i generalnie Polaków nie została rozwiązana w sposób należyty.
Wymieńmy najbardziej kluczowe, w sensie dorobku politycznego, inicjatywy i wydarzenia, w których PPS odegrała wiodącą rolę:
- walka z caratem o wolność narodową i społeczną zwieńczona Rewolucją 1905 roku,
- walka o niepodległość zakończona proklamacją przez socjalistę Józefa Piłsudskiego w dniu 11 listopada 1918 roku powrotu wolnej, niepodległej Polski,
- utworzenie programu odbudowy Polski przez rządy premierów-socjalistów: Daszyńskiego i Moraczewskiego i rozpoczęcie jego realizacji,
- udział szerokich rzesz socjalistów polskich w wojnie z bolszewikami w 1920 roku,
- walka socjalistów o demokratyczne oblicze II Rzeczypospolitej, przeciw autorytarnym działaniom sanacji,
- Kongres Radomski PPS w 1937 roku i ogłoszenie programu budowy nowej formy demokratycznego państwa – Polski Ludowej, który stał się zalążkiem reform po 1945 roku,
- czynna walka z Niemcami hitlerowskimi w okresie 1939-1945 (Robotnicze Bataliony Obrony Warszawy, Polscy Socjaliści, RPPS, Gwardia Ludowa WRN, kompanie PPS w Powstaniu Warszawskim w ramach AK)
- odbudowa Polski od 1945 roku, walka o demokratyczny kształt państwa w warunkach polityki pojałtańskiej
- czynne działania ludzi PPS w opozycji demokratycznej, w ZBOWiD i na emigracji w latach 1948-1989, tworzenie zalążków PPS
- włączenie się PPS po odrodzeniu partii w roku 1989 w aktywne konstruowanie nowej rzeczywistości w III RP.

Wszystkie wymienione działania nie wyczerpują listy aktywności, poświęcenia i bohaterskich postaw socjalistów, ludzi ideowo przekonanych do swoich wizji sprawiedliwości i wolności.
Trzeba zauważyć jednocześnie wewnętrzną walkę wśród socjalistów o kierunek rozwoju, pryncypia ideowe i możliwe kompromisy historyczne, a także krytyczny stosunek zarówno do prawicy, w XXI wieku neoliberalnego kierunku rozwoju, jak i utopii komunistycznych wizji rewolucji, kierowniczej roli partii i dyktatury proletariatu.
Książka „Wielcy Socjaliści" to 42 biogramy socjalistów, którzy przeszli do historii Polski zarówno jako bojownicy o wolność i niepodległość, jak też budowniczowie i twórcy II Rzeczypospolitej, bohaterowie II wojny światowej, budowniczowie Polski Ludowej, działacze opozycji i emigranci polityczni.
Trzeba podkreślić, że socjaliści na przestrzeni ostatniego wieku zapełnili polską przestrzeń historyczną zarówno wielkimi dziełami jak i swoimi kośćmi, które zalegają pola bitewne i

cmentarze całej Europy.
Książka „Wielcy Socjaliści” to praca zbiorowa 17 autorów publikacji, które w latach 2004-2017 wypełniały łamy głównie kwartalnika „Przegląd Socjalistyczny”. To 450 stron fascynujących życiorysów ludzi, którzy współtworzyli polską rzeczywistość przez ostatnie 125 lat.
Indeks nazwisk zawartych w książce liczy ponad 700 pozycji.
Książka ta, to ważny dokument ukazujący wielki wkład ludzi polskiej lewicy w walkę o niepodległość i sprawiedliwość społeczną. Przybliża ona sylwetki wielu nieznanych polskich bohaterów, pozwala również rozszerzyć wiedzę na temat tych, bardziej znanych.
Książka ta, to obowiązkowa lektura, szczególnie dla młodzieży, która potrzebuje dostępu do prawdziwej historii Polski i tradycji narodowej, wyznaczanej również przez ludzi spod znaku Polskiej Partii Socjalistycznej.

Andrzej Ziemski
Warszawa, lipiec 2017 roku

Wielcy Socjaliści, praca zbiorowa (17 autorów). Wydawnictwo "Kto jest Kim", Warszawa 2017, 450 stron.